

PAPER DETAILS

TITLE: Türkiye`de Tekstil Teknolojisi Seçiminde Strateji Ne Olmalıdır

AUTHORS: Isik TARAKÇIOGLU

PAGES: 280-287

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/137724>

Türkiye'de Tekstil Teknolojisi Seçiminde Strateji Ne Olmalıdır?*

Işık TARAKÇIOĞLU

Prof.Dr.

Ege Üni.Teks.Müh.Böl.İZMİR

Yeni geliştirilen tekstil teknolojileri son derece sermaye-yoğun karakterde olup, esasında Türkiye'nin şartlarına (pahalı ve kıt para, nisbeten ucuz ve bol el emeği) uygun değildir. Ancak bugün dünya piyasalarında söz konusu olan kalitede tekstil mamüllerinin önemli bir kısmının eski teknoloji ürünü makinalarla üretimi mümkün olmadığından, Türkiye'nin bu yeni teknolojileri reddetmesi de söz konusu değildir. Türkiye'de tekstil sanayii daha bir süre iki hatlı olarak yürütülmelidir. Yani hem basit, hem de en yeni high-tech makinalar, teknolojiler iyi tesbit edilmiş bir denge ve işbölümü çerçevesinde birlikte kullanılmalıdırlar. Bu arada daha basit makinaların imalatından başlayarak ilerleyecek, gelişecek bir Türk tekstil makinaları sanayiinin kurulması devlet politikası olarak teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Türk tekstil sanayiinin geleceğini güvence altına almak için acilen alınması gereken bir önlemden, Türk tekstil eğitim ve ARGE çalışmalarının nitelik ve nicelik bakımından yeterli duruma getirilmesidir.

CHOICE OF APPROPRIATE TECHNOLOGY FOR THE TURKISH TEXTILE INDUSTRY

The new high-tech textile technologies are extremely capital-intensive and therefore not suitable to the conditions of Turkey (expensive money and rather cheap labour costs.) On the other hand the most of the required textile product qualities in the world markets are not to produce with the old technologies, so Turkey can not refuse these new technologies. As a compromise the textile industry in Turkey must use the both technologies side by side for a while. In the meantime the establishment and progress of the Turkish textile machine industry must be supported by the government.

*TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından 4-8 ARALIK 1989 tarihleri arasında düzenlenen Sanayi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

To assure the competitiveness of the Turkish Textile Industry it is of vital importance to improve immediately the quality and quantity of Turkish textile education and R&D activities.

1.GİRİŞ

Sağladığı istihdam imkanları ve cirosu bakımından Türkiye'nin en önde gelen üç sanayi dalı arasında yer alan "Tekstil ve Konfeksiyon Sanayii", ihracatta ise rakipsiz olarak liderdir. 1987 yılında Türkiye'nin tüm tarım ve maden ürünleri ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı yalnızca % 20 iken, tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin payı % 30'ları bulmuştur. Yani bu sektör tek başına Türkiye ihracatının 1/3'üne yakın bir kısmını sağlar duruma gelmiştir.

1975-1987 yılları arasında Türkiye'nin toplam ihracatı % 592 artarken, tekstil ürünleri ihracatı % 2315 artmıştır. Demek ki tekstil ürünleri ihracatındaki artış hızı, toplam ihracat artış hızının yaklaşık 4 katı kadar olmuştur. Kısacası, Türkiye'nin dışa açılma politikasının lokomotif tekstil ve konfeksiyon sanayiidir.

Bu tebliğde Türk ekonomisi için hayati önem taşıyan tekstil sanayimizde teknoloji seçimi sırasında göz önünde bulundurulması gerekli hususlardan bazıları hakkındaki görüşlerimi sunmak istiyorum.

2.TEKNOLOJİDEKİ GELİŞMELERİN ÜRETİM VERİMİNE ETKİSİ

Tekstil teknolojisinde son 20-25 yıl içerisinde çok büyük gelişmeler sağlandığı hepimizin malumudur. İzinizle önce Textile Institute'in 1988 Dünya Toplantısında Werner International danışmanlık firması uzmanlarından Bay Verret tarafından sunulan bir tebliğden bazı alıntılar da yaparak, bu gelişmeleri rakamlarla açıklamak istiyorum.

Pamuk iplikçiliğinde 1967-1988 yılları arasında makina üretim verimliliği konusunda sağlanan gelişmeler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Pamuk iplikçiliğinde makina üretim verimliliğinde meydana gelen gelişmeler (Nm 36 iplik için).

YILI	İPLİK TEKNOLOJİSİ	ÜRETİM HIZI (m/dak)
1967	Ring lpl.(50 mm ø)	16
1983	Ring lpl.(38 mm ø)	28
1967	OE BD 200	37
1971	OE I	49
1975	OE II	61
1979	OE III	80
1983	OE IV	98
1987	OE V	122
1983	Hava jetli	150
1983	Friksiyon	200

1967
larıyla
iplik m
karşıla
1967-198
görülme
kabül et

Pamu
artış da

1967'd

1988'd

Buna

Tablo 2
sağlanan e

TEZGAH

Mekikli
Sert Rapi
Esnek Ra
Projektil
Hava Jetli
Su Jetli
Çok Ağizli

Tablo 3.

Yatırım \$
Çalışma
İşçi başın
Yıllık Üre
İşçi Saat
İşçilik (\$
Amortisman
Sermaye
Sermaye

MALİYET

Tablo 4.

Yatırım \$
Çalışma
İşçi başın
Yıllık Üre
İşçi Saat
Sermaye
İşçilik (\$
Amortisman
Sermaye

MALİYET

TEKSTİL V

Son 20 yıl içerisinde dokuma tezgahlarında işçi üretim veriminin yalnızca % 65'lik artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yalnız bilinmesi gereken husus, 1967 yılında ABD'de 77.1 m²/işçi saati olan dokuma işçi üretim verimliliğinin o gün için diğer ülkelerin hepsindeki işçi üretim verimliliklerine nazaran çok daha yüksek olduğu hususudur. Örneğin 1967 yılında F.Almanya'da söz konusu olan dokuma işçi üretim verimlilikleri ABD'nin yarısı civarındadır. Halbuki 1988 yılında ise, F.Almanya'daki işçi üretim verimliliği rakamları ABD'dekiyle yaklaşık aynı seviyeye gelmiştir. Yani F.Almanya'da iyi bir dokuma işletmesinde:

1967'de 39 m²/işçi saati olan işçi üretim verimi

1988'de 120 m²/işçi saatine çıkarak

% 200 artmıştır. Sonuç olarak F.Almanya'da 1967 yılında 3 işçinin çalışması sonucu sağlanan dokuma üretimini sağlamak için 1988 yılında 1 işçinin çalışması yeterli olmaya başlamıştır.

Son 20-25 yıl içerisinde sanayileşmiş ülkelerdeki tekstil işletmelerinde çalışanların sayısının büyük ölçüde azaldığı malumdur. Örneğin F.Almanya'da 1964 yılında tekstil sanayiindeki işçi sayısı 555.575 iken, bu sayı 1988 yılında 218.100'e düşmüştür, yani % 60.7 azalmıştır. Yalnız unutulmaması gereken husus, bu azalmanın nedeninin büyük ölçüde yukarıda belirtilen yeni teknolojilerin, yani eskiden 3-4 işçinin yaptığı işi bir işçinin yapmasını sağlayan teknolojilerin yaygınlaşması olduğu unutulmamalıdır. Sanayileşmiş ülkeler işçi ve işletme sayısındaki azalmayı gösterip, bunun kalkınmakta olan ülkelere yaptıkları tekstil ithalatı nedeniyle kendi tekstil sanayilerinin ölmekte olduğunun en açık delili olduğunu söylerlerken samimi değillerdir. Örneğin F.Almanya'da son 25 yıl içerisinde tekstil işçi sayısı % 50'den fazla düşerken, üretimde önemli bir azalma meydana gelmemiştir. F.Almanya şu anda konfeksiyon hariç tutulduğunda dünyanın en büyük tekstil ihracatçısıdır ve F.Almanya'nın tekstil dış ticareti 1988 yılında 3 milyar 390 milyon DM fazlalık vermiştir.

Kısacası sanayileşmiş ülkelerde tekstil sanayilerinin işletme ve işçi sayısında meydana gelen azalmalar, bu ülkelerdeki tekstil sanayilerinin ölmekte olduğunun değil, tam tersine daha sağlıklı ve rekabet gücü daha yüksek bir yapı kazandığının işaretleridir.

3. TEKNOLOJİDEKİ GELİŞMELERİN ÜRETİM MALİYETLERİNE ETKİSİ

Bay Verret'in Textile Institute'in 1988 yılı Dünya

Toplantısında sunduğu tebliğde ABD ve Hong-Kong için verdiği maliyet değerlerine, Türkiye'nin şartlarının kısmen Hong-Kong'unkine benzediği kabulünden hareketle Türkiye'yi de dahil ederek bulunan sonuçlar Tablo 3 ve 4'de görülmektedir.

Yalnız işçilik, amortisman ve sermaye faizi kalemleri ele alınarak yapılan hesaplamalarda, 1967 yılında iplikçilikte Türkiye'deki maliyetler ABD'dekinden düşük, dokumacılıktaki maliyetler de yaklaşık aynı çıkmaktadır. 1988 yılında ise, aradan geçen süre içerisinde ABD'de işçi ücretleri % 268, Türkiye'de de yalnızca % 87.5 artmış olmasına rağmen veya başka bir karşılaştırma ile ABD'deki işçi ücretleri Türkiye'dekinin 6 katından daha fazla olmasına rağmen, Türkiye'deki maliyetler, hem iplikçilikte, hem de dokumada ABD'dekine nazaran oldukça daha yüksek çıkmaktadır.

Bu da açık bir şekilde göstermektedir ki tekstil teknolojisinde son 20 yılda sağlanan gelişmeler, Türkiye ve Hong-Kong gibi el emeğinin nispeten ucuz olduğu ülkelerin aleyhine olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Türkiye'de Hong-Kong'tan farklı olarak para da pahalı olduğundan, bu yeni sermaye-yoğun teknolojilerin uygulanmasıyla ortaya çıkan maliyet artışları daha da fazla olmaktadır.

Acaba Türkiye'nin yeni sermaye-yoğun teknolojilerin uygulanması halinde hiç mi şansı yoktur? Şimdi şöyle bir varsayım yapalım: Türkiye'de işçiye, ustaya, teknisyene, mühendise yöneticiye ödenen ücretlerin iki kat artırılmasına karşılık, bu, çok daha kaliteli ve gayretli personel sayesinde Türkiye'de de ABD'deki işçi üretim verimliliği sağlansın ve işletmeler 7 posta uygulamasıyla Uzakdoğu'da olduğu gibi yılda 8400 saat çalışsınlar. Bu durumda dokumada 1988 yılında maliyetlerin nasıl etkileneceği Tablo 5'de görülmektedir:

Görüldüğü gibi bu takdirde Türkiye'de paranın pahalı olmasına rağmen, dokumadaki maliyetler

Tablo 5. Türkiye'de dokumada üretim verimliliği artışı ve 7 posta uygulamasının maliyetleri etkileyişi.

Yatırım \$/işyeri	311236
Çalışma Saati/Yıl	127,200
İşçi başına üretim (m ² /h)	8400
Yıllık Üretim (m ² /işyeri)	1068480
İşçi Saat Ücreti (\$)	3,00
Sermaye Faizi Oranı	%20
İşçilik (\$/m ²)	0,0236
Amortisman (\$/m ²)	0,0291
Sermaye Faizi (\$/m ²)	0,0583
MALİYETLER TOPLAMI (\$/m²)	0,1110

yalnız
Hong-

Türk
teknol
yapılm
kimsel
nisyen
liyetle
kamlar
yoğun
düşür
artırma
liğini
sağlan
insan
lesidir

Bu
sanayi
eksikl
Yükse
ama y
varı,
bütçed
liteli
yapımı
dealist
Türk
değild
cilerin
çalışm
rektiğ
ruz. Un
destek
iane o
Türk t
tek ge
fiye e
daha
sanayi

4. TEK
KALİT

Bilin
noloji
sağlan
artırdı
iplikte
9.5'a d

Yen
her n
üretile
de, ela

TEKSTİL

veya dokuma işletmesinde bir işçi yeri açılması için gerekli yatırım miktarı bir milyar lirayı aşmaktadır. Önemli olan bir nokta da, teknolojiadaki bu gelişmenin bütün hızıyla devam etmesidir.

5.TÜRKİYE'DE TEKSTİL TEKNOLOJİSİ SEÇİMİNDE UYGULANABİLECEK STRATEJİLER

Bir taraftan teknolojiye bu gelişmeler meydana gelirken, diğer taraftan Türkiye'nin şartlarına baktığımızda çok kaba hatlarla: "Türkiye'de para kıt ve pahalıdır. El emeği ise nispeten ucuzdur ve herşeyden önce boldur, yani işsizlik Türkiye'nin gündeminden düşmeyen önemli bir sorundur".

Türkiye'nin şartlarıyla teknolojiadaki gelişmeler birlikte incelendiğinde, bu ikisinin birbiriyle bağdaştırılmasının mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır. Şartları da değiştiremediğimize göre, acaba Türk tekstil sanayiinde izlenecek yatırım stratejisi, politikası ne olmalıdır?

5.1. Dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilmek için eski teknolojileri süratle ve tamamen terk ederek, tekstil sanayiini sürekli olarak yenilemektedir. F.Almanya'da başarıyla gerçekleştirilen bu strateji sonucu F.Alman tekstil sanayii son derece sağlıklı bir yapı kazanmıştır. Ancak 1980-1988 yılları arasında F.Almanya'da tekstil sektöründe 12.9 milyar DM'lik yeni yatırım yapılmış olmasına karşılık, üretim kapasitesinde bir artış meydana gelmediği gibi, işçi sayısında % 29.8'lik bir azalma meydana gelmiştir.

Eski makinaları devre dışı bırakarak bunların yerine yenilerinin ithal edilmesi için her yıl bir milyar dolar kadar döviz ödenmesi ve sonuçta üretimin aynı kalması, tekstil sanayiinde çalışan işçi sayısının ise yarı yarıya veya daha fazla azalması. Böyle bir stratejinin Türkiye için uygun olduğunu, özellikle şu andaki ülke şartları altında söyleyebilmek mümkün değildir.

5.2. Buna göre Türkiye için söz konusu olabilecek ikinci strateji: Türkiye'nin bugünkü şartlarına, yani "Paranın kıt ve pahalı, el emeğinin ise bol ve nispeten ucuz olması" durumuna uygun olduğu için, klasik emek-yoğun tekstil teknolojisinde ısrar etmektir.

Fakat biraz önce ayrıntılı bir şekilde anlatılmaya çalışıldığı gibi, dünya piyasalarında söz konusu olan kalite ve tiplerdeki tekstil mamullerinin önemli bir kısmının klasik tekstil teknolojileriyle üretilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla gelişmeyi yeniliği red ederek, biz bu işi eski teknolojilerle yürütü,üz, sürdürürüz demek, uzun vadede

Türk tekstil sanayiini gözden çıkarmak anlamına gelir ki, böyle bir şeyi önerebilmek de mümkün değildir.

5.3. Demek ki ne tamamen yeni teknolojiye dönmek, ne de tamamen eski teknolojiye ısrar etmek Türkiye için çözüm yolu değildir. Acaba bir orta yol olarak, ne tam eski, ne de tam yeni, yani 5-15 yıllık teknolojiye ağırlık vermek, örneğin AT ülkelerinden sürekli olarak 3-10 yaşında kullanılmış makinaları ithal edip, bu arada Türkiye'deki çok eski ve yerli makinaları hurdaya çıkarmak bir çözüm yolu olabilir mi?

Ülkemizde çok sayıda taraftar bulan bu çözüm yolunu ben şahsen uzun vadeli olarak düşündüğünde, yanlış ve tehlikeli olarak buluyorum. Zira:

- Bu strateji, Türk tekstil makinaları sanayiinin doğmadan öldürülmesi demektir.

-Bu strateji, Türkiye'nin sanayileşmiş ülkeler ve özellikle zengin AT ülkeleri tekstil sanayilerini daima 5-10 yıl geriden takip etmesi demektir.

- Bu strateji, "Teknolojiyi geliştiren ve üreten ülkelerin, tekstil sanayiine her geçen gün daha sermaye-yoğun yapı kazandırarak, kendi tekstil sanayilerinin rekabet gücünü artırmak" şeklinde özetlenebilecek stratejilerinin, politikalarının kısmen Türkiye tarafından finanse edilmesi demektir.

Önemi nedeniyle konuyu biraz daha açacak olursak: Benim boyumdan büyük bir cümlem var. Diyorum ki "Ülkeler sanayileşmeye tekstil sanayii ile başlıyorlar, fakat tekstil sanayii ile sanayileşmiş ülke olunmuyor".

Bununla şunu anlatmak istiyorum.: İngiltere, Almanya, Fransa... gibi sanayileşmiş ülkelerde de, Türkiye, Pakistan, Hindistan, Brezilya... gibi kalkınmakta olan ülkelerde de ilk kurulan, geliştirilen sanayi dalı tekstil olmuştur. Ancak bunlardan İngiltere, Almanya, Fransa... gibi ülkeler tekstille birlikte makina ve kimya sanayilerini, son olarak da elektronik sanayilerini kurup geliştirebildiklerinden, bu ülkeler dünyanın önde gelen sanayileşmiş ülkeleri olmuşlardır. Türkiye ve diğerleri ise, üretimlerinde ve ihracatlarında arslan payı tekstil ve gıda sanayilerinde kaldığı sürece kalkınmakta olan ülke statüsünden, sanayileşmiş ülke statüsüne geçemeyeceklerdir.

Dünya'nın en önde gelen tekstil+konfeksiyon ihracatçı ülkesi olan İtalya, daha 1960'lı yıllarda net

tekstil
dünya
eden
büyük
İtalya
catta
gibi b
layış
ülke o

San
çok d
süred
durun

G.K
görev
ülken
catı 9
kadar
dolar
re'nin
da 1/
muştur

196
üretim
ülken
yılın
tekstil
sonra
muna
yileşn
yeni r
makir
% 51'e
kına i

Öz
1970'li
tekstil
ihraca
G.Kor
yıllar
me h
ve ma
tekstil
tekstil
kadar
tir.

Kar
many
İtalya
gelişm

TEKSTİL

gelecek parlak değildir.

5.4.2.Daha ziyade sıradan ucuz mamüllerin üretimini sağlayacak emek-yoğun eski teknolojiye sahip fabrikaların veya örgütsüz tekstil sektörünün bakımları,modernizasyonu kendi imkanlarımızla sağlanabilmeli ve gerektiğinde yenilenmeleri de Türkiye'de geliştirilip üretilecek ucuz,fakat belirli bir kaliteye sahip makinalarla yapılmalıdır. Yerli tekstil makinalarının kullanımı, başta bunların büyük vade farkları ödemedi uzun vadeli taksitlerle satın alınmasını sağlamak olmak üzere, alınacak bir seri tedbir ile devlet tarafından desteklenmeli ve böylece Türk tekstil makina sanayiinin kurulup geliştirilmesi için gerekli fedakarlığın,desteğin yalnızca tekstilcilerin sırtında kalması önlenmelidir.Aksi taktirde Türk tekstil sanayii, Türkiye'nin sanayileşmiş ülke statüsüne geçişindeki "marş motoru" görevini yerine getiremeyeceği gibi,bu ağır yükün altında ezilerek büyük ölçüde zarar görmesi tehlikesi de söz konusudur.

5.5. Şu anda Türkiye'de saydığım stratejilerden hangisinin uygulandığını sorarsanız, cevabım "Hiçbiri-dir". Benim şahsi görüşüme göre, 1970'li yılların başından beri bütün iktidarların ve şu anda iktidarıyla, muhalefetiyle bütün partilerin, tekstil sanayiini Türk ekonomisinin göz bebeği,medari iftihar olarak gördüklerini belirtmelerine rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'nin tekstil ve konfeksiyon konusunda bir devlet politikası yoktur. Hatta korkarım mevcut

Hükümetimizin de bir tekstil politikası yoktur.

Tabii,uzun vadeli bir strateji tespit etmeden,ülkedeki ve dışarıdaki teknolojik ve ekonomik gelişmelere ve bir de çıkar çevrelerinden sesini en fazla duyurabilenlerin isteklerine bağlı olarak,sürekli değiştirilebilen kısa vadeli kararlarla durumu gittiği yere kadar götürmeyi,strateji veya hükümet politikası olarak nitelendiriyor-sanız,Türkiye'nin bir tekstil politikası vardır.

6.SONUÇ

Özetleyecek olursak,Türkiye'de tekstil sanayii daha bir süre iki hatlı olarak yürütülmelidir.Yani Türkiye'de daha bir süre hem basit hem de en yeni High-Tech makinalar,teknolojiler iyi tespit edilmiş bir denge ve işbölümü çerçevesinde birlikte kullanılmalıdır.Bu arada daha basit makinaların imalatından başlayarak ilerleyecek, gelişecek bir Türk tekstil makinaları sanayiinin kurulması devlet politikası olarak teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Türk tekstil sanayiinin temeldeki en önemli sorunu ise, Türkiye'deki tekstil eğitim ve ARGE çalışmalarının nitelik ve nicelik bakımından yetersiz olmasıdır.Bu eksikliğin giderilmesi için ise, herşeyden önce tekstil sanayicilerinin konunun önemine inanmaları gerekmektedir.